

HÁROK S POMÔCKAMI PRE UČITEĽOV

Napov lovec nebezpečenstiev: Druhá lekcia – Zásah a prevencia

Napo v... Na rizikovom pracovisku

Krátky film s názvom Na rizikovom pracovisku je o nebezpečenstvách a rizikách pri práci a o potrebe posúdiť riziká a konať na základe zistení tak, aby boli pracoviská bezpečnejšie a zdravšie. Film sa venuje nebezpečenstvám a niekoľkým z najbežnejších rizík na pracovisku, ako aj potrebe „zastaviť sa, myslieť a konať“.

Cieľom filmu je vysvetliť rozdiel medzi nebezpečenstvami a rizikami, ako sa dajú odstrániť alebo zmenšiť, a ukázať ich pomocou praktických situácií tak, aby sa lepšie pochopil význam „rizika“.

Hodnotenie rizík

Naším cieľom je uskutočniť hodnotenie rizík a jeho dôležitosť v predchádzaní nehodám a jasnejšie pochopenie zdravotných ťažkostí pri práci. Konkrétne sa zameriame na:

- vysvetlenie rozdielu medzi nebezpečenstvom a rizikom
- poskytnutie úvodu k hodnoteniu rizík
- ilustrovanie toho, čo myslíme, pomocou príkladu
- poskytnutie prepojenia teórie a praxe

Prečo treba hodnotiť riziká?

Hodnotenie rizík je základom pre úspešné riadenie bezpečnosti a ochrany zdravia a je kľúčové pre znižovanie nehôd súvisiacich s prácou a chorôb z povolania. Ak sa uplatňuje dobre, môže zlepšiť bezpečnosť a zdravie na pracovisku – a výkonnosť podniku všeobecne.

Čo je hodnotenie rizík?

Hodnotenie rizík je postup posudzovania rizík pre bezpečnosť a zdravie pracovníkov v súvislosti s nebezpečenstvami na pracovisku. Ide o systematické preskúmanie všetkých aspektov práce, ktoré sa týka týchto bodov:

- Čo by mohlo spôsobiť zranenie alebo ujmu,
- Či možno odstrániť nebezpečenstvá, a ak nie,
- Aké preventívne alebo ochranné opatrenia sú alebo by mali byť zavedené na kontrolovanie rizík.

Typické riziká na pracoviskách (mnohé z nich existujú aj doma) sú:

- Elektrina
- Požiar
- Nástroje, osobitne ostré nástroje, ako sú čepele alebo nože
- Stroje
- Šmyknutie sa na dlážke, pád z rebríkov alebo schodov, pád z výšky (napr. z lešenia alebo zo strechy)
- Doprava (pre vozidlá, šoférov alebo chodcov)
- Poškodenia podporno-pohybovej sústavy z dôvodu nakladania s ťažkými bremenami, obracania a otáčania, držania tela (napr. práca s počítačom), opakované

pohyby (napr. pri montážnej linke)

- Chemické látky – bezprostredné poškodenie z dôvodu vdýchnutia, popálenín alebo podráždenej pokožky a dlhodobé účinky ako rakovina, respiračné ochorenia a alergie)
- Biologické – baktérie, fungicidy alebo vírusy, napr. nemocnica, laboratórium medicínskych analýz, nedostatočná údržba klimatizačného zariadenia
- Hluk, vibrácie, laserové žiarenie, ionizujúce žiarenia, elektromagnetické polia, UV lúče atď.

Z rôznych filmov o Napovi môžete vybrať širokú škálu epizód, ktoré sa dajú použiť na predstavenie väčšiny týchto rizík. (tabuľka A)

Prístup k hodnoteniu rizík v piatich krokoch

Táto lekcia je zameraná na posledné tri kroky hodnotenia rizík; rozhodovanie o preventívnych opatreniach, prijímanie opatrení a monitorovanie a kontrola. Ostatné dva predchádzajúce kroky sú uvedené v prvej lekcii Napovho lovca nebezpečenstiev.

Krok 1 – Určenie nebezpečenstiev a ohrozených osôb a krok 2 – Zhodnotenie rizík a určenie poradia ich dôležitosti sú zahrnuté v prvej lekcii Napovho lovca nebezpečenstiev s názvom Identifikácia rizík a nebezpečenstiev.

Krok 3 – Stanovenie preventívnych opatrení

Ďalším krokom je rozhodnutie o spôsobe odstránenia alebo eliminácie rizík. Najprv uvažte, či je možné riziko odstrániť.

Ak to nie je možné, ako sa riziká dajú eliminovať, aby sa neohrozila bezpečnosť a zdravie osôb, ktorí sú im vystavené. Pri predchádzaní rizikám a ich regulácii je potrebné zohľadniť tieto všeobecné zásady:

- Predchádzanie rizikám odstraňovaním nebezpečenstiev (napr. Napo odstraňuje riziko potknutia sa o priechod v epizóde 1 „Pozor, nebezpečenstvo!“)
- Nahradenie nebezpečného bezpečným alebo menej nebezpečným (napr. nahradenie dráždivej chemickej látky nedráždivou – pozri epizódu „Dráždivé látky“ v Napo v...Pozor, nebezpečenstvo: chemikálie!“)
- Riešenie zdroja rizík (napr. prach vznikajúci pri rezaní mramoru alebo tvrdého kameňa: problém sa vyrieši navlhčením čepele vodou počas pohybu, čím sa predchádza tvorbe prachu)
- Používanie kolektívnych opatrení miesto ochranných (to znamená, že ak sa v pracovnej činnosti, ako je zváranie alebo maľovanie, vytvárajú plyny alebo výpary, je potrebné inštalovať vhodné a účinné dýchacie systémy namiesto toho, aby sa pracovníkom jednoducho poskytli dýchacie masky)
- Prispôsobovanie sa technickému pokroku a zmenám informácií (ak nový stroj umožňuje robiť tú istú prácu bez vystavenia pracovníkov určitému riziku – napr. hluku – predchádzajúca technológia by sa mala prestať používať)
- Snaženie sa o zlepšenie úrovne ochrany (to znamená, že zlepšenie bezpečnosti je stálym procesom)

Krok 4 – Prijatie opatrení

Ďalším krokom je realizácia preventívnych a ochranných opatrení. Je veľmi dôležité zapojiť všetkých dotknutých a vypracovať plán s uvedením:

- opatrení, ktoré treba vykonať,
- kto robí čo a kedy,
- kedy sa má postup dokončiť.

Je dôležité, aby sa v prvom rade uskutočnili kroky zamerané na odstránenie alebo zabránenie rizikám (pozri epizódu 4 „Správanie sa v riziku“ v seriáli Napo na rizikovom pracovisku).

Krok 5 – Monitorovanie a kontrola

Na zabezpečenie toho, že preventívne a ochranné opatrenia fungujú a že sa uplatňujú, a na zistenie nových problémov treba vykonávať pravidelné kontroly. Je potrebné pravidelne posudzovať hodnotenie rizík podľa povahy rizík, miery pravdepodobnosti zmien pracovnej činnosti alebo na základe vyšetrovania úrazu či. tzv. takmer úrazu. Hodnotenie rizík nie je jednorazová činnosť.

Záznam hodnotenia

Hodnotenie rizík sa musí zaznamenať. Záznam sa môže použiť na:

- informovanie,
- monitorovanie,
- predloženie dôkazov,
- revíziu v prípade zmeny okolností.

Odporúča sa, aby záznam obsahoval aspoň tieto údaje:

- meno a funkcia osoby (osôb), ktorá vykonala preskúmanie,
- zistené nebezpečenstvá a riziká,
- skupiny zamestnancov, ktoré sú vystavené konkrétnym rizikám,
- potrebné ochranné opatrenia,
- podrobné údaje o realizácii opatrení, meno zodpovednej osoby a dátum,
- informácie o nadväznom monitorovaní a kontrole postupu vrátane dátumov a zúčastnených osôb,
- informácie o zapojení zamestnancov a ich zástupcov do hodnotenia rizík.

Úlohy a povinnosti

Je dôležité, aby sa zamestnanci (alebo v tomto prípade žiaci) podieľali na hodnotení rizík, identifikácii nebezpečenstiev a ich nahlasovaní zamestnávateľovi (v tomto prípade učiteľom). Žiaci poznajú problémy a čo sa skutočne deje, keď vykonávajú svoje úlohy alebo činnosti, takže by mali byť zapojení do hodnotenia rizík. Ich praktické znalosti sú takisto potrebné na vypracovanie uskutočniteľných preventívnych opatrení, ktoré im môžu pomôcť chrániť seba, svojich spolužiakov a ich učiteľa.

Zamestnanci (žiaci) a/alebo ich zástupcovia majú právo/povinnosť:

- zúčastňovať sa hodnotenia rizík,
- upozorniť svojho zamestnávateľa (učiteľov) na vnímané riziká (pozri epizódu 7 „Anjeli strážni“ v Napo v: A je čisto) a signalizovať dočasné nebezpečné situácie (pozri epizódu 1 „Dôležitosť označenia“ v Napových dobrodružstvách),
- nahlásiť akékoľvek zmeny na pracovisku (v triede), ktoré môžu ovplyvniť bezpečnosť a zdravie,
- byť informovaní o rizikách pre svoju bezpečnosť a zdravie a o potrebných opa-

- treniach na odstránenie alebo elimináciu týchto rizík,
- byť informovaní o preventívnych a ochranných opatreniach, ktoré sa realizujú,
 - spolupracovať na pomoci zamestnávateľovi (učiteľovi), aby sa zabezpečilo, že pracovné (školské) prostredie je bezpečné,
 - byť vyškolení/dostať pokyny o preventívnych a ochranných opatreniach, ktoré sa realizujú,
 - učiť sa bezpečnostné postupy (pozri epizódu 2 „Pozor, počúvajte!“ v Napovi na bezpečnom štarte alebo epizódu 4 „Bezpečnostný plán“ v Napo v... A je čisto) a dodržiavať ich (pozri epizódu 2 „Nespoliehaj sa na druhých“ v Napo vo filme: Bezpečná údržba alebo epizódu 8 „Zlý sen“ v Napo – Bezpečnosť na stavenisku),
 - starať sa v možnom rozsahu o svoju bezpečnosť a zdravie a o ostatných, ktorých sa týka ich činnosť (pozri epizódu 4 „Dávajte pozor aj na druhých“ vo filme Napo na bezpečnom štarte),
 - neimprovizovať (pozri epizódu 6 „Improvizovať znamená riskovať“ v Napových dobrodružstvách),
 - byť opatrný (pozri epizódu 6 „Každý svojou cestou“ vo filme Napo – Bezpečnosť na stavenisku),
 - používať osobné ochranné prostriedky (alebo OOP, príklady zahŕňajú masky, chrániče sluchu, prilby atď.), ak je to potrebné (pozri epizódu 1 „Škodlivé látky“ v Napo v...Pozor, nebezpečenstvo: chemikálie! alebo epizódu 1 „Sluch sa nedá opraviť“ vo filme Napo – Obmedzte hluk!).

Niektoré veci, ktoré sa vás ako učiteľa alebo svojich rodičov možno žiaci opýtajú

- Akým nebezpečenstvám a rizikám som vystavený?
- Budem mať školenie o bezpečnosti a kedy?
- Aké kroky treba podniknúť, aby som sa chránil?
- Čo mám robiť v núdzovej situácii?
- Ako nahlásim nehodu, zdravotné ťažkosti alebo ak si všimnem, že niečo nie je v poriadku?
- Čo mám urobiť, ak sa zraním?

Niektoré veci, ktoré môžete povedať svojim žiakom (študentom)

- Riziká sa vás týkajú; sú na vás zamerané!
- Každé nebezpečenstvo je pripravené zasiahnuť vás; krokodíl je vždy pripravený zahryznúť
- Zastaviť sa, myslieť a konať (zastaviť – červená, myslieť – oranžová, konať – zelená: signály zo semaforu).
- Prečo si nevšímate nebezpečenstvá?
- Prečo konáte nebezpečne?
- Opíšte dominový účinok nebezpečných situácií, napr. reťazec negatívnych udalostí, v ktorom prvotná nehoda s nízkou relevantnosťou spôsobí súbor ďalších nehôd, ktoré nakoniec vedú k vážnym dôsledkom (pozri epizódu 8 „Zlý sen“ vo filme Napo – Bezpečnosť na stavenisku).

Quadro A

Riziko	Film	Scénka
Dopravné nehody		
Zachytený vozidlom	Ponáhľanie sa alebo nedostatočná koncentrácia	6. Každý svojou cestou
Ponáhľanie sa alebo nedostatočná koncentrácia	Unavený a v zhone	1. Zmena plánu
Unavený a v zhone	Vysoká rýchlosť a skryté riziká	5. V zhone
Vysoká rýchlosť a skryté riziká	Napo em...atividade de risco	5. Kombinácia nebezpečenstiev
Požiar		
Požiar	Napo v... Pozor, nebezpečenstvo: chemikálie!	3. Horľaviny
Požiar	Príbeh najlepšieho označenia	2. Zákazová značka – Zákaz fajčiť
Požiar	Príbeh najlepšieho označenia	4. Označenia pre núdzové situácie – úniková cesta
Požiar	Príbeh najlepšieho označenia	5. Protipožiarne označenia – hasiace prístroje
Elektrina		
Elektrina	Napo v: Bezpečnosť v... a mimo pracoviska	Epizóda o tom, ako Napo pripravuje osvetlenie na večierok
Stroje		
Stroje	Napove dobrodružstvá	5. Vhodné ochranné prostriedky v pravý čas
Stroje	Napo v... Na rizikovitom pracovisku	1. Pozor, nebezpečenstvá
Hluk		
Expozícia hluku	Obmedzte hluk	Celý film
Chemikálie		
Riziká týkajúce sa chemikálií	Napo v... Pozor, nebezpečenstvo: chemikálie!	Celý film
Šmyknutia a pády		
Riziko pošmyknutia	Napove dobrodružstvá	1. Dôležitosť označenia
Pád zo schodov	Napove dobrodružstvá	2. Nedostatočné značenie
Pád zo schodov	Napo v: Bezpečnosť v...	Scénka s Napom na schodoch plných predmetov
Pád z výšky	a mimo pracoviska	2. Prevencia proti pádu
Padajúce predmety	Napo v... Bezpečnosť na stavenisku	1. Stavať na bezpečnosti
Ručné zaobchádzanie		
Ťažké bremená	Napo v... Bezpečnosť na stavenisku	5. Keď chrbát štrajkuje
Ťažké bremená	Napo v... Obmedzte záťaž!	3. Rozdeľuj a panuj
Ťažké bremená	Napo v... Obmedzte záťaž!	10. Pevne ma uchop
Ťažké bremená	Napo v... Obmedzte záťaž!	6. Kto z koho
Nesprávne držanie tela	Napo v... Obmedzte záťaž!	5. Radikálna ergonomika
Nesprávne držanie tela	Napo v... Obmedzte záťaž!	8. Rozhýb sa
Vibrácie		
Vibrácie	Napo v... Obmedzte záťaž!	4. Vibrácie

Prvá lekcia Napovho Lovca nebezpečenstiev obsahuje druhú stránku hodnotenia rizika; Identifikácia rizík a nebezpečenstiev.

Výučbový zdroj vyrobila EU-OSHA po konzultácii s konzorciom pre Napa – HSE (Spojené Kráľovstvo); DGUV (Nemecko); INAIL (Taliansko); INRS (Francúzsko); SUVA (Švajčiarsko); a AUVA (Rakúsko).

